

folket som helhet – enten direkte eller indirekte, gjennom valgte representanter – gir lovene som legger premissene for legitim utøvelse av politisk makt. Rousseau og Kant tar samtidig avstand fra demokrati i antikk forstand. Siden det antikke demokratiet ikke skiller prinsipielt mellom lovgivning og lovanvendelse, er det ifølge Rousseau og Kant en styreform preget av vilkårlig makt. Som i monarkiet og aristokratiet er det i det antikke demokratiet til enhver tid noen som hersker og utøver vilkårlig makt over andre. I monarkiet er det én som hersker. I aristokratiet hersker et lite mindretall. I demokratiet hersker et skiftende flertall over et skiftende mindretall. Av den grunn karakteriserte Aristoteles demokratisk frihet som det å herske og å bli hersket over etter tur (Aristoteles, 1981, s. 362).

Vilkårlig makt er for Rousseau og Kant motsatsen til politisk frihet. Etter deres syn er det statens oppgave å beskytte alle borgeres frihet. Demokrati i klassisk forstand kan følgelig ikke være et ideal for dem. De kaller i stedet sin foretrukne styreform for «republikansk». Tar vi høyde for at ordet «demokrati» i dag normalt brukes på en annen måte enn det tradisjonelt har blitt brukt, er det likevel uproblematisk å si at Rousseau og Kant er tilhengere av demokrati.

Valgdemokrati og diskusjonsdemokrati

Legger vi sammen at moderne demokratier først og fremst er indirekte eller representative, og den prinsipielle betydningen av lovgivende parlamenter i demokratier blir valg av folkevalgte til parlamentet et viktig trekk ved demokratier. Demokrati utlegges ofte som et styresett basert på prinsippet «en person, en stemme», og stemmeretten ses på som en grunnleggende demokratisk rettighet.

Stemmegivning i representative demokratier dreier seg dels om borgerne som stemmer på partier og partienes kandidater, dels om folkevalgte som stemmer over forslag til lov og politikk i parlamentet. Politiske beslutninger basert på stemmegivning kan sies å være beslutninger som bygger på eller *aggregerer* individuelle preferanser. Velgerne og de folkevalgte stemmer ut fra sine preferanser, og gjeldende lov og politikk blir hva et flertall kan slutte seg til. Dette kalles gjerne *aggregativt demokrati*, valgdemokrati eller flertallsdemokrati.

Mange vil være enige i at stemmerett for alle borgere er fundamentalt for et demokrati, og at flertallsvedtak etter avstemning er en demokratisk måte å treffe beslutninger på. Vi regner imidlertid andre rettigheter som avgjørende i demokratier også, for eksempel ytringsfriheten og organisasjonsfriheten. Slike friheter kan begrunnes på ulike måter (se for eksempel seksjon 19.2 om ytringsfrihet), men kan også sies å følge av ideen om valg- og flertallsdemokrati. For å kunne stemme på kandidatene som vi mener best kan representere oss og preferansene våre, må vi kunne være trygge på at de som stiller til valg, er sikret retten til å ytre seg fritt om hva de mener og vil. Ser vi for oss at kandidatene vi stemmer på, er knyttet til partier, trengs friheten til å organisere seg i partier.

Men partiene er ikke de eneste organisasjonene som betyr noe i demokratier. Organisasjonsfriheten beskytter også retten til å organisere seg i andre sammenslutninger, for eksempel i en fagforening eller en yrkesorganisasjon, eller i organisasjoner og bevegelser i sivilsamfunnet, for eksempel en miljøorganisasjon eller en lokal aksjon i kommunen eller bydelen du bor i. Ytringsfriheten